

Życzeniem organizatorów i sympatyków poezji Norwida jest rozbudzenie oraz rozwijanie stałego zainteresowania jego twórczością wśród mieszkańców Ziemi Jeleniogórskiej. Wydaje się, że jubileuszowe uroczystości były właściwie wykorzystaną okazją do częściowej realizacji tego celu.

Henryk Gradkowski

Rzeszów, 23–24 maja 1983

23–24 maja 1983 r. odbyła się w WSP w Rzeszowie ogólnopolska sesja naukowa poświęcona życiu i twórczości Cypriana Norwida. Zorganizowano ją dla uczczenia setnej rocznicy śmierci genialnego poety „doby pary i elektryczności”. Naukową refleksją o nim podzieliło się 10-osobowe grono przedstawicieli ośrodków naukowych w kraju i 5-osobowy zespół pracowników rzeszowskiej WSP.

W pierwszym dniu obrad zostały wygłoszone następujące referaty: Mieczysława Inglota (UWr.) – *Refleksyjny kształt poezji Cypriana Kamila Norwida*, Zbigniewa Sudolskiego (UW) – *Opus epistolarne Norwida*, Elżbiety Feliksiak (UW) – *Norwidowski pielgrzym*, Ireneusza Opackiego (UŚl.) – *Rapsod ostatni, rapsod pierwszy („Bema pamięci żałobny-rapsod”)*, Grażyny Kempy (UWr.) – *Cyprian Kamil Norwid w poezji polskiej*, Piotra Żbikowskiego (WSP Rzeszów) – *Cyprian Kamil Norwid wśród klasyków postanisławowskich*, Józefa Nowakowskiego (WSP Rzeszów) – *Norwid w drugiej połowie międzywojnia*, Gustawa Ostasza (WSP Rzeszów) – *Tradycje Norwidowskie w poezji pokolenia Kolumbów*.

W drugim dniu sesji referaty wygłosili: Stanisław Makowski (UW) – *„Fortepian Szopena” Cypriana Norwida. Próba interpretacji*, Marian Maciejewski (KUL) – *Fatum ukrzyżowane*, Marian Tataro (UJ) – *„Do wieśniaczki” Cypriana Kamila Norwida*, Włodzimierz Toruń (KUL) – *Mysł – słowo – czyn w pismach Cypriana Norwida*, Cezary Rowiński (UW) – *Uniwersalizm Norwida na przykładzie „Mojej ojczyzny”*, Wojciech Pelczar (WSP Rzeszów) – *Norwid na lekcjach języka polskiego. Wybrane propozycje metodyczne*, Adam Horbowski (WSP Rzeszów) – *Norwidowskie pojęcie kultury*.

Sesję zamknęła na scenie Teatru im. Wandy Siemaszkowej Danuta Michałowska (PWST Kraków) monodramem *„Rzecz o wolności słowa” Cypriana Kamila Norwida*.

Autorzy referatów podjęli trud naukowego opisanie dzieł Norwida w kategoriach genologii, estetyki literackiej i filozofii antropologicznej a także przedstawienia historycznej i dzisiejszej recepcji jego utworów oraz wpływów inspirujących kulturę narodową. O świeżości metodologicznej wykładów i ich warsztacie dobrze świadczy dorobek referatów, szczególnie tych, które skoncentrowały się na konkretnych utworach poety.

Piotr Żbikowski przedstawił zaskakującą refleksję nad ideowym planem miniatury lirycznej Norwida pt. *Odpowiedź [Kajetanowi Koźmianowi]*. Miała ona być w 1841 r. – w świetle tej interpretacji – pokłosiem i zamknięciem dyskusji między klasykami i romantykami, zawierającym rehabilitację starca-krasomówcy, synonimu deprecjonowanej dotąd przedlistopadowej kultury retorycznej.

Ireneusz Opacki dokonał reinterpretacji utworu *Bema pamięci żałobny-rapsod* na tle tradycji funeralnej i problematyki gatunkowej. W swym wywodzie dowiódł obecności poetyki eposu i jego mitografii w artystycznym oraz ideowym kształcie rapsodu.

Stanisław Makowski pochylił się nad rozległą lekturą sądów i komentarzy krytycznych o *Fortepianie Szopena* oraz skonstruował spójny wykład objaśniający metaforykę i logos poematu o doskonałym wypełnieniu w sztuce na tle trzech zespołów wartości (kategorii interpretacyjnych) uosobionych w imionach Orfeusz, Pigmalion i Chrystus.

Marian Maciejewski zajął się semantyką *Fatum*. Swój sąd oparł na krytycznym przeglądzie dotychczasowych interpretacji tej Norwidowskiej epifanii. Położył akcent na kategorii sytuacyjtwórcze, relacyjne (przebieg procesu myślowego) i poetykę dysonansu (organizacja warstwy brzmieniowej), osadził procesualność utworu na planie procesu ukrzyżowania i jego wymowy. W ten sposób refleksja o człowieku w *Fatum* znalazła wytłumaczenie w misterium paschalnym Chrystusa.

Marian Tataro przeprowadził interpretację wiersza Norwida *Do wieśniaczki*, utrzymanego – czego dowiódł autor – w niespotykanej dotąd 2-warstwowości wersyfikacyjnej: melicznego sylabotonizmu i 13-zgłoskowca (7 + 6). Mitograficzna analiza konturu ludowości klasycystycznej i romantycznej utworu pozwoliła Tatarze ujrzeć w dziewczynie alegorię ludu i chłopski mesjanizm wiersza.

Rowiński analizował semantykę słowa „ojczyzna” w wierszu Norwida i sprecyzował sens uniwersalizmu poety. Ojczyzna w omawianym utworze to – według referenta – ani ziemia, ani naród, lecz cała wieczność i ludzkość, to jest pierwotna macierz istot ludzkich. Matka-Ojczyzna to ponadetniczna wspólnota wszystkich ludzi.

Już w tym zestawieniu tematów dają się zauważyć różnice metodologiczne przedstawionych prac i indywidualnych warsztatów badawczych. Obok wrażliwości na znak językowy w utworach Norwida odrębny nurt refleksji naukowej kształtowała religijna semiotyka tekstów, właściwa do rekonstrukcji artystycznej świadomości poety. Dobrym przykładem owej odrębności była praca Elżbiety Feliksiak, wydobywająca z wierszy poety symbole pielgrzymy i drogi. Eschatologiczną naturę refleksji Norwida ujawnił również Włodzimierz Toruń, ukazując filozofię języka poety, w której słowo ma boską proveniencję.

Na tle bogatej problematyki poznawczej dzieł Norwida i zadań stworzenia właściwych dla niej pojęć oraz metod badań wyróżniły się dwie prace o syntetycznym i przekrojowym charakterze. Zbigniew Sudolski przedstawił wykład o dorobku epistolarnym poety i o kształcie jego formuły listu. Mieczysław Inglot otworzył sesję ujęciem modelu poezji filozoficznej Norwida.

Dorobek sesji jest ważnym dokumentem wysiłku naukowego ośrodków uniwersyteckich w kraju i optymistycznym faktem współpracy tam, gdzie trzeba przekuwać badawczą teorię na nauczycielską powinność głoszenia prawd dla kultury życia zbiorowego niezbędnych.

Jerzy Winiarski

L o n d y n, 20–24 września 1983

20–24 września 1983 r., w setną rocznicę śmierci poety, odbyła się w Londynie konferencja naukowa pt. *Cyprian Norwid: Poet – Thinker – Craftsman*. Gospodarzem konferencji była School of Slavonic and East European Studies działająca w ramach Univer-